

Tomasz Grzegorzcyk

WNIOSKOWY TRYB ŚCIGANIA PRZESTĘPSTW
W NIEKTÓRYCH KAPITALISTYCZNYCH PAŃSTWACH EUROPY

Ściganie na wniosek pokrzywdzonego, jako swoiste ograniczenie zasady ścigania przestępstw z urzędu, jest charakterystyczne dla wielu procedur zarówno w państwach socjalistycznych (ZSRR, NRD, Węgry, Rumunia)¹, jak i kapitalistycznych. We wcześniejszych publikacjach scharakteryzowano bliżej ten tryb ścigania w Austrii i w RFN², a więc w systemach prawnych, które ongiś — w swych ówczesnych wersjach — obowiązywały także na ziemiach polskich. Obecne uwagi poświęcone są uregulowaniom państw skandynawskich (Dania, Finlandia, Norwegia i Szwecja), Włoch, Holandii, Szwajcarii i Grecji. Zauważyć przy tym trzeba, że ściganie na wniosek nie jest znane prawu angielskiemu, nie występuje też w systemach opartych na prawie francuskim. W konsekwencji — gdy uwzględni się wcześniejsze rozważania o prawie zachodnioniemieckim i austriackim — poniższe uwagi zamykają cykl o podstawowych rozwiązaniach w sferze wnioskowego trybu ścigania w prawie burżuazyjnych państw Europy.

I. ŚCIGANIE NA WNIOSEK W SYSTEMIE TRYBÓW ŚCIGANIA KARNEGO

Ściganie na wniosek nie jest w omawianych rozwiązaniach jedynym ograniczeniem zasady ścigania *ex officio*. W ramach publicznego trybu

¹ Zob. np. J. Grajewski, *Podstawowe założenia ścigania na wniosek w prawie karnym Niemieckiej Republiki Demokratycznej*, „Nowe Prawo” 1983, nr 5, s. 101 i n.; T. Grzegorzcyk, *O ściganiu na wniosek w świetle regulacji prawnych w niektórych państwach socjalistycznych*, „Problemy Praworządności” 1982, nr 10, s. 59 i n.; tenże, *Tryby ścigania przestępstw w europejskich państwach socjalistycznych*, „Problemy Praworządności” 1984, nr 11, s. 56 i n.

² Zob. T. Grzegorzcyk, *Ściganie na wniosek w procesie karnym Republiki Federalnej Niemiec*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1982, Folia iuridica 10, s. 59 i n.; tenże, *Ściganie przestępstw na wniosek, z upoważnienia i na żądanie w procesie karnym Austrii*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1985, Folia iuridica 22, s. 97 i n.

ścigania występują tu bowiem jeszcze: ściganie z upoważnienia, za zezwoleniem i na zarządzenie władzy. Nie wyodrębnia się natomiast, znanego prawu RFN, ściganie na żądanie obcego państwa³, jako szczególnego rodzaju ścigania.

Ściganie za zezwoleniem władzy odnosi się — podobnie zresztą jak w prawie polskim — do osób objętych uchylalnymi immunitetami wewnętrznymi, np. posłów do parlamentu, a stosowne przepisy ujęte są bądź to w ustawach zasadniczych (np. 68 ust. 2 konstytucji Włoch z 1947 r.), bądź też w ustawach szczególnych (np. art. 13 i 14 fińskiej ustawy o parlamencie z 1928 r.).

O ile ściganie za zezwoleniem władzy związane jest z określoną osobą i jej szczególnym statusem w systemie prawnym państwa, to przy ściganiu na zarządzenie władzy i z jej upoważnienia decydujące znaczenie ma charakter czynu, a nie osoba sprawcy. Charakterystyczne, że instytucja zarządzenia funkcjonuje w tych systemach, które nie przewidują upoważnienia do ścigania, zaś tam, gdzie istnieje ściganie z upoważnienia, nie jest znane ściganie na zarządzenie. Najogólniej ujmując, w tych dwu trybach ścigania ściga się czyny godzące w państwo, jego bezpieczeństwo, stosunki z zagranicą i państwo obce. Akcentuje się przy tym, że polityczny wydzwitek owych przestępstw wyklucza poddanie ich „czystemu” ściganiu z urzędu⁴, a niekiedy też wskazuje, że okres II wojny światowej wykazał — zwłaszcza w państwach neutralnych — przydatność tego trybu ścigania⁵.

Ściganie na zarządzenie władzy przewiduje m. in. prawo fińskie, duńskie i szwedzkie. W Finlandii ścigane są w tym trybie przestępstwa zabójstwa i zniesławienia głowy obcego państwa, naruszenia czci obcych przedstawicieli, znieważania symboli i znaków państw obcych lub znieważania państwa obcego w sposób publiczny (np. pismem, rysunkiem, drukiem itp.), a także uchybienie przepisom o neutralności Finlandii (rozdz. 14 k.k. z 1889 r. w wersji z 1956 r.). Podmiotem zarządzającym ściganie jest Prezydent Republiki działający w związku z żądaniem obcego państwa lub z własnej inicjatywy⁶. W prawie duńskim ściganiu na zarządzenie poddano bardzo szeroki krąg czynów obejmujący m. in. działania godzące w państwo obce lub jego przedstawicieli albo w orga-

³ Zob. szerzej Grzegorzczak, *Ściganie na wniosek...*, s. 62.

⁴ Zob. np. H. F. Pfenninger, *Das schweizerische Strafrecht*, [w:] E. Mezger, A. Schönke, H. Jescheck, *Das ausländische Strafrecht der Gegenwart*, Bd. 2, Berlin 1957, s. 337.

⁵ Zob. np. I. Agge, H. Thornstedt, *Das schwedische Strafrecht*, [w:] Mezger, Schönke, Jescheck, *Das ausländische...*, Bd. 5, (Berlin) 1976, s. 462 i n.

⁶ Zob. B. Honkasalo, *Das finische Strafrecht*, [w:] *Das ausländische...*, Bd. 2, s. 82 i n.

nizację międzynarodową, udział w związkach niebezpiecznych dla bezpieczeństwa państwa, działania godzące w neutralność Danii, działania o charakterze szpiegowskim oraz zamach na osobę króla lub swobody Folketingu (§§ 110f i 118a k.k. z 1930 r. po nowelizacji z 1963 r.). Uprawniony do wydania zarządzenia jest Minister Sprawiedliwości jako nominalny zwierzchnik organów ścigania⁷. W Szwecji zarządzenia wymaga ściganie takich przestępstw, jak niedozwolona działalność wywiadowcza, nawoływanie do obalenia ustroju, niedozwolony werbunek do obcej armii i zniesławianie państwa obcego (rozd. 18 § 1 i 19 §§ 9—12 k.k. z 1962 r.). Zarządzenie wydaje tym razem rząd szwedzki⁸.

Ściganie z upoważnienia funkcjonuje z kolei w systemie włoskim i szwajcarskim. W Szwajcarii poddano temu trybowi ściganie przestępstw: znieważania państwa obcego, głowy takiego państwa, jego przedstawicieli i symboli; znieważanie organizacji międzynarodowej i jej reprezentantów oraz flag i innych oznak; szpiegostwo wojenne na szkodę obcego państwa, naruszanie jego suwerenności z terytorium Szwajcarii lub podejmowanie z terenu Szwajcarii wrogich działań przeciwko jednej ze stron walczących (art. 296—301 k.k. z 1937 r. w wersji z 1977 r.). Upoważnienia udziela rząd związkowy, z tym że w wypadku zniesławienia wyłącznie po uprzednim uzyskaniu żądania o ściganie ze strony obcego państwa lub organizacji międzynarodowej (art. 302 k.k.)⁹. W prawie włoskim upoważnienie do ścigania jest konieczne przy przestępstwach przeciwko państwu sprzymierzonemu z Włochami na wypadek wojny w postaci m. in. kredytowania wroga, niedotrzymania umów o dostawach, dostarczanie wrogowi zapasów i sprzyjanie mu (art. 313 ust. 2 k.k. Włoch z 1930 r. w wersji z 1966 r.), a także np. udział w nielegalnych związkach o charakterze międzynarodowym i prowadzenie wrogiej działalności za granicą, sianie defetyzmu i zamach na osobę lub cześć Prezydenta Republiki (art. 313 ust. 1 k.k.). Upoważnienia (l'autozizzazione) udziela Minister Sprawiedliwości. Od jego decyzji, zwanej tym razem przez ustawę prośbą (richiesta), uzależniono też ściganie zamachów na wolność i cześć głowy obcego państwa, jego przedstawicieli i symboli (art. 313 ust. 4)¹⁰. W wypadku zniesławienia parlamentu lub jego izby, upoważnienia do ścigania udziela

⁷ F. Marcus, *Das Strafrecht Dänemarks*, [w:] Mezger, Schönke, Jeschek, *Das ausländische...*, Bd. 1, (Berlin) 1955, s. 132 i n.; tenże, *Das dänische Strafgesetzbuch*, Berlin 1964.

⁸ Agge, Thornstedt, *Das schwedische...*, s. 455 i n.

⁹ Pfenniger, *Das schweizerische...*, s. 336—337; O. A. Germann, *Schweizerisches Strafgesetzbuch*, Zürich 1972, s. 437—443.

¹⁰ R. Riz, *Il Codice Penale Italiano — Das italienische Strafgesetzbuch*, Berlin 1969, s. 229; zob. też G. Bellavista, *Lezioni di diritto processuale penale*, Milano 1969, s. 56.

zniesławiona izba (art. 313 ust. 3). Charakterystyczne, że w doktrynie włoskiej wskazuje się, iż upoważnienie oznacza jedynie wolę nieprzeszkadzania ściganiu, a ściślej, że jest to „zgoda” na kontynuowanie procesu¹¹. Podobny pogląd funkcjonuje w doktrynie austriackiej oraz RFN¹². Jest to istotna różnica w porównaniu ze ściganiem na wniosek, przy którym uprawniony podmiot „domaga się, żąda” ścigania w trybie publicznym¹³. W konsekwencji, we wnioskowym trybie ścigania, wniosek staje się warunkiem powstania po stronie oskarżyciela prawa do ścigania, tymczasem przy ściganiu z upoważnienia, upoważnienie jest jedynie warunkiem realizacji tego prawa, które powstaje już w momencie popełnienia czynu¹⁴.

Poddanie określonych kategorii przestępstw ściganiu z upoważnienia lub na zarządzenie władzy we wskazanych regulacjach oznacza wyłączenie ich spod czystego ścigania *ex officio*. Nie brak jednak unormowań, które przyjmują w tej mierze inne rozwiązania. Tak więc np. w prawie karnym Holandii czyny przeciwko państwu obcemu lub godzące w bezpieczeństwo państwa albo w osobę monarchy ścigane są z urzędu bez wniosku (art. 92—107a, 108—120 k.k. z 1881 r. w wersji z 1975 r.)¹⁵. Prawo greckie z kolei wymaga przy ściganiu przestępstw godzących w państwo obce lub jego przedstawicieli wniosku danego państwa lub jego reprezentanta (art. 154, 155 k.k. z 1950 r.), a ściganie np. czynów polegających na naruszeniu przepisów o neutralności lub niedotrzymaniu umów dostaw na wypadek wojny, uzależnia od wniosku Ministra Sprawiedliwości (art. 145 i 156 k.k.)¹⁶. Zatem decydujące znaczenie przy wyborze trybu ścigania przestępstw godzących w interesy państwa, jego stosunki z zagranicą lub polegające na naruszeniu czci organów państwowych lub organów państwa obcego, zależy w znacznej mierze od tradycji prawnych danego państwa. Charakterystyczne jest jednak stosunkowo częste odchodzenie od „czystego” ścigania z urzędu, choć z zachowaniem publicznego trybu ścigania tych czynów.

Rozważając problem usytuowania ścigania wnioskowego w systemie trybów ścigania, nie można pominąć kwestii wzajemnego stosunku tej odmiany ścigania i trybu prywatnoskargowego. Możliwe jest

¹¹ Bellavista, *Lezioni di diritto...*

¹² Zob. np. A. Schönke, H. Schröder, T. Lencker, P. Cramer, A. Esser, W. Stree, *Strafgesetzbuch. Kommentar*, 18 Auflage, München 1976, s. 786; K. Birkmeyer, *Deutsches Strafprozessrecht*, Berlin 1898, s. 71; E. Foregger, E. Serini, *Die österreichische Strafprozessordnung*, Wien 1976, s. 19.

¹³ Zob. Bellavista, *Lezioni di diritto...*, s. 53.

¹⁴ Zob. np. W. Platzgummer, *Grundzüge des österreichischen Strafprozessrecht*, Wien 1983, s. 13; Bellavista, *Lezioni di diritto...*, s. 56.

¹⁵ Zob. K. Toebelemann, *Das niederländische Strafgesetzbuch*, Berlin 1959.

¹⁶ Zob. D. Karanikas, *Das griechische Strafgesetzbuch*, Berlin 1953.

tu bądź przyjęcie zasady rozgraniczenia obu trybów lub też oparcie ich funkcjonowania na regule swoistej konkurencyjności. To pierwsze rozwiązanie — funkcjonujące także w Polsce — przyjmuje np. prawo austriackie, podczas gdy w RFN zdecydowano się na zasadę konkurencyjności, z tym że ściganie czynu prywatnoskargowego w trybie wnioskowym jest możliwe jedynie, gdy dodatkowo przemawia za tym interes publiczny (§ 374 i 376 StPO RFN). W gronie omawianych unormowań większość regulacji optuje na rzecz zasady rozgraniczenia. Nie brak jednak i takich, które przyjmują regułę konkurencyjności¹⁷, choć nie w odniesieniu do wszystkich przestępstw będących prywatnoskargowymi. I tak w prawie norweskim i szwedzkim zakłada się, że przestępstwa przeciwko czci ścigane są w zasadzie skargą prywatną, jednak gdy pokrzywdzony złoży wniosek o ściganie, a działanie *ex officio* jest uzasadnione interesem publicznym, możliwe jest podjęcie ścigania z urzędu (§ 251 k.k. Norwegii i rozdz. 5 § 1—6 k.k. Szwecji)¹⁸. Z kolei w prawie karnym Danii naruszenie tajemnicy korespondencji przez osobę urzędową oraz niektóre przypadki zakłócenia spokoju i naruszenia czci skierowane przeciwko osobie pełniącej (lub mającej pełnić) funkcję publiczną, gdy zarzut może pozbawić ją koniecznego zaufania — mogą być ścigane z urzędu na wniosek pokrzywdzonego (§ 275 k.k.)¹⁹.

Konstruując wnioskowy tryb ścigania, niekiedy wyłącza się spod niego pewne postacie czynu i przekazuje je do ścigania *ex officio* bez wniosku. Często kryterium takiego wyłączenia jest osoba sprawcy czynu. Tak więc w prawie karnym Finlandii ściga się z urzędu bez wniosku przestępstwa wnioskowe, gdy sprawcą ich okazuje się ustawowy przedstawiciel osoby pokrzywdzonej (rozdz. 8 § 6 k.k.), a we Włoszech dotyczy to przestępstw ze sfery seksualnej, gdy sprawcą jest ojciec lub opiekun pokrzywdzonej albo osoba nadużywająca swej funkcji publicznej (art. 542 ust. 3 pkt 1 k.k.). Prawo włoskie wyraźnie też stwierdza, że jeżeli czyn wyczerpuje jednocześnie znamiona pre-

¹⁷ Szczegółne rozwiązanie w tym względzie spotykamy w prawie karnym Szwajcarii. W tym wypadku ogólnozwiązkowy k.k. przewidując, jakie czyny podlegają ściganiu „na wniosek”, zakłada jednocześnie, że władze kantonalne ustalą w swych przepisach organy powołane do ścigania i zasady ścigania (art. 345 k.k.). Rzecz w tym, że w szeregu kantonach, m.in. Zurychu, wykorzystując tu uprawnienie przekazano niektóre czyny „wnioskowe” do ścigania prywatnoskargowego, co zresztą krytycznie oceniane jest przez doktrynę (zob. np. Pfenninger, *Das schweizerische...*, s. 228).

¹⁸ J. Andenaes, *Das norwegische Strafrecht*, [w:] Mezger, Schönke, Jescheck, *Das ausländische...*, Bd. 4, (Berlin) 1962, s. 382; Agge, Thornstedt, *Das schwedische...*, s. 355.

¹⁹ Marcus, *Das Strafrecht...*, s. 182 i n.

stępstwa ściganego na wniosek i czynu ściganego z urzędu bez wniosku, ściganie w odniesieniu do całego zachowania sprawcy odbywa się *ex officio* bez wniosku (art. 542 ust. 3 pkt 2 k.k.)²⁰.

Wnioskowy tryb ścigania w większości omawianych unormowań ogranicza się do ścigania na wniosek pokrzywdzonego. Rozwiązanie takie funkcjonuje w prawie państw skandynawskich, a także w Holandii i we Włoszech. Odmiennie ujęcie spotykamy natomiast w Szwajcarii i w Grecji. W prawie szwajcarskim występuje bowiem ściganie na wniosek dowódcy jednostki wojskowej, z tym że ogranicza się ono do czynów przeciwko czci²¹, a nadto ściganie na wniosek władz stosownych organizacji wskazanych przez prawo kantonalne, m. in. przy przestępstwie karalnej niealimentacji (art. 217 ust. 2 k.k.)²². Z kolei prawu greckiemu znane są takie postacie ścigania wnioskowego, jak ściganie: na wniosek przełożonego, na wniosek władz państwowych oraz na wniosek państwa obcego. Wniosek przełożonego przewidziany jest tutaj przy przestępstwie zwykłego uszkodzenia ciała (art. 308 w zw. z 315 ust. 2 k.k.)²³, wniosek obcego państwa — przy przestępstwach przeciwko czci jego przedstawicieli lub godzeniu w oznaki lub inne symbole obce (art. 154 i 155 k.k.), a wniosek władz wewnątrz-krajowych — m. in. przy godzeniu w część organów władzy tereno-wej (art. 157 ust. 3), czy naruszeniu przepisów o neutralności (art. 156 k.k.), zaś w poprzednim stanie prawnym — tj. do czasu istnienia monarchii — również przy godzeniu w cześć i osobę monarchy i jego rodziny (art. 118 ust. 5 k.k. — wniosek Ministra Sprawiedliwości). Tak więc unormowania Grecji i Szwajcarii należą, obok prawa austriackiego i zachodniemieckiego, do tej grupy regulacji zachodnio-europejskich, które nie ograniczają wnioskowego trybu ścigania jedynie do ścigania na wniosek pokrzywdzonego.

II. PRZEDMIOTOWY ZAKRES ŚCIGANIA NA WNIOSEK

1. Pierwszą grupę przestępstw ściganych na wniosek stanowią czyny względnie wnioskowe, tj. ścigane na wniosek pokrzywdzonego, gdy sprawcą jest osoba pozostająca z nim w określonym stosunku blis-

²⁰ Podobne rozwiązanie spotykamy w prawie węgierskim. Zob. Grzegorzczak, *Tryby...*, s. 65—67 oraz § 209 k.k. Węgier z 1978 r. (tekst ros. w „Obzor Węgierskiego Prawa” 1980, No 1—2, s. 27 i n.)

²¹ Zob. np. A. Haefliger, *Kommentar zur Militärstrafgerichtsordnung*, Bern 1959, s. 127 i n.

²² Zob. German, *Schweizerisches...*, s. 344.

²³ Zob. E. Gafos, *Das griechische Strafrecht. Besonderer Teil*, [w:] Mezger, Schönke, Jescheck, *Das ausländische...*, Bd. 3, (Berlin) 1959, s. 379.

kości. Stosunek ten jest różnie ujmowany w poszczególnych regulacjach i zależy też od rodzaju czynu poddanego omawianemu trybowi ścigania karnego.

Podstawową kategorię przestępstw względnie wnioskowych stanowią przestępstwa przeciwko mieniu i prawom majątkowym. Jedyne prawo duńskie i szwedzkie czyny te przekazuje (gdy popełniono je na szkodę bliskich) do ścigania skargą prywatną. W pozostałych unormowaniach przewidziano w tym wypadku wnioskowy tryb ścigania. Najszerzej krąg przestępstw względnie wnioskowych przeciwko mieniu ujmuje prawo włoskie, przekazując do tego trybu wszystkie te czyny poza rozbojem, wymuszeniem rozbójniczym i pozbawieniem wolności w celu wymuszenia (art. 649 ust. 3 k.k. Włoch). W pozostałych regulacjach na wniosek ścigane są z reguły kradzież, przywłaszczenie i oszustwo na szkodę bliskich (np. rozdz. 30, 35 i 38 k.k. Finlandii, art. 316, 324, 338 k.k. Holandii, §§ 255, 257, 280 ust. 2 w zw. z 264 k.k. Norwegii, art. 137, 140 i 148 k.k. Szwajcarii, art. 378 k.k. Grecji)²⁴. Krąg ten uzupełniają: a) w Holandii przestępstwa wymuszenia, wyrządzenia szkody wierzycielom i uszkodzenie lub zniszczenie cudzej rzeczy (art. 319, 348 ust. 2 i 353 k.k.), gdy dokonano ich na szkodę współmałżonka z rozdzielnością majątkową, krewnych i powinowatych w linii prostej, a w bocznej do II stopnia (art. 316 ust. 2 k.k.); b) w Szwajcarii nieuczciwe prowadzenie cudzych spraw i usuwanie dokumentów w celu wyrządzenia szkody interesom materialnym krewnych lub domowników (art. 159 ust. 3 i 254 w zw. z 110 pkt 2 i 3 k.k.); c) w Norwegii przestępstwo wymuszenia majątkowego na szkodę domownika lub krewnego (art. 266 w zw. z 264 k.k.), przy czym pod pojęciem domownika rozumie się tu także osobę pozostającą na służbie²⁵.

Wśród innych przestępstw względnie wnioskowych spotykamy w omawianych regulacjach jedynie narażenie na zarażenie chorobą weneryczną współmałżonka — ścigane na wniosek w Danii (§ 256 ust. 2 k.k.) oraz zmuszanie do określonego zachowania krewnego lub domownika, zaliczone do trybu wnioskowego w Norwegii (§ 222 k.k.)²⁶.

2. Zdecydowanie rozleglejszy jest krąg przestępstw bezwzględnie wnioskowych, a więc ściganych na wniosek niezależnie od stosunku łączącego pokrzywdzonego i sprawcę.

²⁴ Zob. np. Honkasalo, *Das linische...*, s. 114 i n.; W. P. J. Pompe, W. M. E. Noach, *Das niederlandische Strafrecht*, [w:] Mezger, Schönke, Jeschek, *Das ausländische...*, Bd. 5, s. 202 i n.; Andenaes, *Das norwegische...*, s. 353 i n.; Pfenninger, *Das schweizerische...*, s. 280 i n.

²⁵ Andenaes, *Das norwegische...*, s. 353.

²⁶ Marcus, *Das Strafrecht...*, s. 180; Andenaes, *Das norwegische...*, s. 376

Podstawową grupę stanowią tu czyny godzące w mienie osób prywatnych. W prawie karnym Włoch, Grecji i Szwajcarii — podobnie jak w RFN — trybowi wnioskowemu poddano więc np. bagatelne czyny przeciwko mieniu, tj. godzące w przedmioty „niewielkiej wartości” (art. 626 pkt 2 k.k. Włoch, art. 138 k.k. Szwajcarii, art. 379 k.k. Grecji), z tym że w prawie szwajcarskim wymaga się, aby przestępstwa dopuszczono się z nędzy, w wyniku lekkomyślności lub „dla zaspokojenia zachcianki”, podczas gdy w Grecji i we Włoszech pobudki działania sprawcy nie są istotne. Niezależnie od powyższego, do bezwzględnie wnioskowych zaliczono:

1) we Włoszech m. in. zabór rzeczy w celu krótkotrwałego użycia, gdy przedmiot ten zwrócono (art. 626 pkt 1), wdarcie się na cudzy grunt (art. 633 i 637), uszkodzenie lub zniszczenie cudzej rzeczy (art. 635, 639), zabijanie cudzych zwierząt (art. 638), oszustwa dłużnika (art. 641—642), a także sprzeniewierzenie (art. 646 ust. 3 i 647 zd. 1);

2) w Grecji np. wyłudzenie świadczenia (art. 391, 392), uszkodzenie lub zniszczenie cudzej rzeczy (art. 381, 382b w zw. z 383 k.k.), oszustwa dłużnika (art. 379 ust. 3 i 399 ust. 3), niezawodową lichwę (art. 404 ust. 5), niezawodowy połów ryb z cudzych stawów (art. 400 ust. 3) i nakłanianie nieletnich do zaciągania długów (art. 403 ust. 3);

3) w Szwajcarii: wyłudzenie świadczenia (art. 150—151), zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy (art. 145), oszustwo (art. 149), szkodenie cudzym możliwościom kredytowym (art. 160), sprzeniewierzenie (art. 147) i lekkomyślne doprowadzenie do upadłości (art. 165).

Jeżeli chodzi o pozostałe omawiane unormowania, to do bezwzględnie wnioskowych przestępstw przeciwko mieniu należą tu m. in.:

4) w Finlandii: zniszczenie i uszkodzenie cudzej rzeczy, bezprawne jej używanie lub przywłaszczenie (rozd. 35 i 38 k.k.);

5) w Danii: szkodenie cudzym prawom majątkowym oraz uszkodzenie lub zniszczenie cudzej rzeczy (§§ 291 ust. 1 i 3, 298 i 299 w zw. z 305 k.k.);

6) w Norwegii: oszustwo, o ile nie popełniono go wobec większej liczby osób lub z nadużyciem zaufania albo wykorzystując łatwowierność pokrzywdzonego (§ 280 k.k.). Prawo norweskie, podobnie jak szwedzkie, zalicza przestępstwa uszkodzenia lub zniszczenia cudzej rzeczy albo jej bezprawnego używania do grona prywatnoskargowych, a więc — w odróżnieniu od wcześniej omówionych unormowań — nie przewiduje tu ścigania na wniosek²⁷.

²⁷ Andenaes, *Das norwegische...*, s. 363; Agge, Thornstedt, *Das schwedische...*, s. 406.

Druga dość liczna grupa przestępstw bezwzględnie wnioskowych to czyny z zakresu naruszeń rozmaitych tajemnic. W grę wchodzi m. in. naruszenie tajemnicy prywatnej (art. 618 k.k. Włoch, art. 179 ust. 2 k.k. Szwajcarii, art. 371 k.k. Grecji, art. 272 k.k. Holandii), tajemnicy handlowej lub przemysłowej (np. art. 273 k.k. Holandii, art. 162 k.k. Szwajcarii), tajemnicy zawodowej lub funkcyjnej (art. 622—623 k.k. Włoch), tajemnicy korespondencji (np. rozdz. 4 § 8—9 k.k. Szwecji, art. 370 k.k. Grecji, art. 179 k.k. Szwajcarii, art. 616 k.k. Włoch) — niekiedy ograniczone wyłącznie do sytuacji, gdy sprawcą jest osoba urzędowa (np. art. 263 ust. 2 w zw. z 275 k.k. Danii) lub z dodatkowym wyodrębnieniem tajemnicy telekomunikacyjnej (np. art. 179¹⁻³ k.k. Szwajcarii²⁸, art. 617 k.k. Włoch), a wreszcie i ujawnianie innych poufnych informacji (tak np. art. 618 k.k. Włoch).

Trzecia grupa czynów ściganych bezwzględnie na wniosek to przestępstwa z zakresu wolności osobistej, w tym i ze sfery wolności w życiu płciowym. Do przestępstw wnioskowych zalicza się tu np. groźbę karalną (art. 180 k.k. Szwajcarii, art. 612 k.k. Włoch), zmuszanie (art. 284 k.k. Holandii), zakłócanie spokoju (§ 265 w zw. z 275 zd. 2 k.k. Danii, rozdz. 4 § 7 k.k. Szwecji), naruszenie miru domowego (art. 186 k.k. Szwajcarii, art. 614 k.k. Włoch, art. 334 k.k. Grecji, rozdz. 4 § 6 k.k. Szwecji, § 264 ust. 3 w zw. z 275 zd. 2 k.k. Danii), czy uprowadzenie kobiety w celach nierządnych (np. art. 281 k.k. Holandii, art. 327 k.k. Grecji, art. 183 ust. 1 k.k. Szwajcarii). W sferze wolności płciowej do ścigania na wniosek skierowano w omawianych unormowaniach: zgwałcenie (art. 519 w zw. z 542 k.k. Włoch, art. 336 w zw. z 344 k.k. Grecji, rozdz. 6 § 1 k.k. Szwecji), zmuszanie lub nakłanianie do czynów nierządnych (art. 337 i 344 k.k. Grecji, art. 521 i 542 k.k. Włoch, rozdz. 20 § 9a k.k. Finlandii, rozdz. 6 § 2 k.k. Szwecji), wykorzystanie zależności w celach nierządnych (art. 248³ k.k. Holandii, art. 343 k.k. Grecji, art. 520 k.k. Włoch, rozdz. 6 § 2 k.k. Szwecji), uprowadzenie nieletniej w celach nierządnych (art. 524 k.k. Włoch, art. 339 k.k. Grecji), czy też dopuszczenie się czynu nierządnego w obecności nieletniego (art. 530 w zw. z 542 k.k. Włoch). Od razu zastrzec trzeba, że prawo greckie, holenderskie i szwajcarskie stoi na stanowisku, iż przy uprowadzeniu kobiety (a w Grecji także przy nakłanianiu do nierządu) zawarcie małżeństwa ze sprawcą wyklucza możliwości ścigania i wnioskowania o nie (art. 281 ust. 3 k.k. Holandii,

²⁸ Wprowadzono to ustawą z 20 grudnia 1968 r. o wzmożeniu prawnokarnej ochrony tajemnicy prywatnej (BBl II, 1968, s. 1245), zob. Germann, *Schweizerisches...*, s. 563 i n.

art. 196 ust. 2 k.k. Szwajcarii, art. 344 *in fine* k.k. Grecji). Podobne ujęcie spotykamy w RFN²⁹.

Czwartą grupę przestępstw bezwzględnie wnioskowych w omawianych regulacjach stanowią czyny godzące w cześć. Rozwiązania w tym zakresie są jednak dość zróżnicowane. I tak w prawie państw skandynawskich (poza Danią) przyjmuje się, iż są to w zasadzie przestępstwa prywatnoskargowe, choć gdy przemawia za tym interes publiczny, mogą być ścigane z urzędu na wniosek³⁰. W Danii ściganie wnioskowe wchodzi już w rachubę tylko wówczas, gdy czynu dopuszczono się pismem anonimowym albo przeciwko osobie pełniącej funkcję publiczną (§ 275 zd. 2 i 3 k.k.). Z kolei w Szwajcarii niektóre regulacje kantonalne przekazują te przestępstwa — uznane przez ogólnozwiązkowy kodeks karny za wnioskowe — do trybu prywatnoskargowego. W pozostałych unormowaniach (Włochy, Grecja, Holandia) zalicza się już je do ściganych na wniosek, z tym że gdy dotyczą organów państwowych, ściganie następuje bądź to z upoważnienia określonego podmiotu (tak we Włoszech), bądź też z urzędu (tak w Holandii) albo na wniosek zniesławionego (znieważonego) podmiotu (tak w Grecji)³¹.

Kolejną grupę przestępstw bezwzględnie wnioskowych tworzą czyny polegające na uszkodzeniu ciała. W prawie duńskim ściganie wnioskowemu poddano jedynie nieumyślne uszkodzenia ciała nie mające przy tym charakteru ciężkiego (§ 249 k.k.). W pozostałych regulacjach na wniosek ściga się wszelkie lekkie uszkodzenia ciała, w tym i umyślne (np. art. 582 i 590 k.k. Włoch, art. 308, 314 i 315 k.k. Grecji, art. 123 ust. 1 i 125 ust. 1 k.k. Szwajcarii, §§ 228, 237, 238 k.k. Norwegii, rozdz. 3 § 5 i 6 k.k. Szwecji).

Następna grupa omawianych przestępstw to czyny godzące w małżeństwo i rodzinę. Do tego grona należą: cudzołóstwo — ścigane na wniosek w Grecji (art. 357), Holandii (art. 241), we Włoszech (art. 559) i w Szwajcarii (art. 214), podstępne zawarcie małżeństwa przez podanie fałszywych danych osobistych lub zatajenie przeszkód małżeńskich — poddane ściganie wnioskowemu w Finlandii (rozdz. 18 § 1), Grecji (art. 355 k.k.) i we Włoszech (art. 526 k.k.), a także zawiniona niealimentacja (art. 217 k.k. Szwajcarii), porzucenie kobiety ciężarnej przez sprawcę ciąży (art. 359 k.k. Grecji, art. 218 k.k. Szwajcarii)

²⁹ Zob. Grzegorzczak, *Ściganie na wniosek...*, s. 66–67.

³⁰ Zob. Andenaes, *Das norwegische...*, s. 336; Agge, Thornstedt, *Das schwedische...*, s. 355.

³¹ Przestępstwa przeciwko czci należą do przestępstw wnioskowych także w prawie fińskim (rozdz. 27 k.k.) — zob. Honkasalo, *Das finische...*, s. 111 i n.

i uprowadzenie dziecka (art. 220 k.k. Szwajcarii, art. 573 k.k. Włoch, art. 281 *in fine* k.k. Holandii).

Ostatnią grupę przestępstw bezwzględnie wnioskowych stanowią te czyny, które trudno zakwalifikować do jednej z podanych wcześniej kategorii. Należą tu będą m. in.:

1) przestępstwa z ustawodawstwa szczególnego, np. z zakresu nieuczciwej konkurencji (np. w Szwajcarii)³²;

2) tzw. karalne upojenie, tj. stan, w którym sprawca z uwagi na nadużycie środków odurzających nie może ponosić odpowiedzialności za konkretne zachowanie przestępne i stanowiące czyn ścigany na wniosek, może jednak być pociągnięty do odpowiedzialności za samo upojenie, co wymaga wszak również złożenia wniosku przez pokrzywdzonego; rozwiązanie takie znane prawu RFN (§ 330a ust. 3) i Austrii (§ 287 ust. 2) występuje także w Grecji (art. 193 ust. 2 k.k.);

3) czyny poddane ściganiu na wniosek z uwagi na rozwiązanie przyjęte w sferze terytorialnej zasady odpowiedzialności; tak więc prawo karne Włoch zakłada, iż występki popełnione za granicą ścigane są w kraju jedynie na wniosek pokrzywdzonego (niekiedy Ministra Sprawiedliwości), a w greckim kodeksie karnym założono, że konieczny jest w podobnych wypadkach wniosek państwa obcego lub osoby pokrzywdzonej³³ (art. 9 i 10 k.k. Włoch, art. 6 k.k. Grecji);

4) przestępstwa ścigane na wniosek innych niż pokrzywdzonych podmiotów (o czym była już mowa).

3. Reasumując można stwierdzić, iż krąg przestępstw wnioskowych w poszczególnych unormowaniach jest różnie ujmowany, a różnice między tymi regulacjami są niekiedy dość znaczne. Decydujące znaczenie mają w tym wypadku określone tradycje prawne. Charakterystyczne jest przy tym powiązanie ścigania i penalizacji z pewnymi zasadami obyczajowymi, czego dowodem jest np. ściganie na wniosek przestępstwa cudzołóstwa (wiarołomstwa), a także z określonymi stosunkami społeczno-gospodarczymi, np. przy ściganiu naruszeń w sferze prawa polowania lub połowu ryb, szkodenia interesom wierzycieli, podkopywania możliwości kredytowych itp. Poza tym spotyka-

³² Gesetz über den unlauteren Wettbewerb z 30.09.1943 r. (zob. O. Härdy, *Handkommentar zum schweizerischen Straßgesetzbuch und Bundesgesetz über den unlauteren Wettbewerb unter Berücksichtigung der Nebengesetzen*, Bern 1964, s. 226 i n. (Podobne rozwiązanie spotykamy w RFN, natomiast w Norwegii czyny te zalicza się do ściganych skargą prywatną — zob. Andenaes, *Das norwegische...*, s. 336.

³³ Zob. A. Mangakis, *Das griechische Strafrecht. Allgemeiner Teil*, [w:] Mezger, Schönke, Jescheck, *Das ausländische...*, Bd. 3, s. 259.

my tu oczywiście także przestępstwa, które również w unormowaniach socjalistycznych³⁴, w tym i w Polsce, podlegają ściganiu w trybie wnioskowym.

III. NIEKTÓRE PROCESOWE ASPEKTY ŚCIGANIA NA WNIOSEK

1. O ile prawo polskie — podobnie zresztą jak unormowania ZSRR i Węgier — nie przewiduje żadnego szczególnego terminu do złożenia wniosku i zakłada, że jedynym terminem jest tu okres przedawnienia karalności czynu, to w unormowaniach zachodnioeuropejskich, a także w NRD i Rumunii przyjmuje się już istnienie takich terminów.

Czasokres ten najbardziej wydłuża prawo fińskie, ustalając go na 1 rok od daty powzięcia przez pokrzywdzonego wiadomości o czynie (rozdz. 8 § 4 ust. 1 k.k.). W prawie norweskim wniosek winien być przedłożony przed upływem 6 miesięcy (§ 80 k.k.), a podobne rozwiązanie spotykamy w Szwecji³⁵. W pozostałych unormowaniach ustalono go na 3 miesiące (§ 96 k.k. Danii, art. 29 k.k. Szwajcarii, art. 124 k.k. Włoch, art. 117 k.k. Grecji i art. 66 k.k. Holandii). W Holandii przyjmuje się jednocześnie, iż przy czynach popełnionych poza europejskim terytorium Holandii wspomniany termin wynosi 9 miesięcy, a przy przestępstwie nadużycia zaufania dla celów nierządnych odpowiednio 6 i 12 miesięcy (art. 248³ ust. 3 k.k.). Niekiedy wskazane terminy liczone są nie od daty powzięcia wiadomości o czynie, lecz od innego momentu prawnego. Tak więc w Szwajcarii i w Holandii przy ściganiu cudzołóstwa (wiarołomstwa) wniosek o ściganie może być złożony jedynie, jeżeli czyn ten stał się powodem rozwiązania małżeństwa i przed upływem 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się wyroku sądu cywilnego (art. 214 ust. 3 k.k. Szwajcarii i art. 241 ust. 2 k.k. Holandii).

Terminy powyższe, choć nie stanowią terminów przedawnienia, powodują wygaśnięcie prawa do wnioskowania o ściganie³⁶, a ich istnienie tłumaczone jest względami bezpieczeństwa prawnego³⁷.

2. O ile instytucję terminu do złożenia wniosku spotykamy we wszystkich regulacjach zachodnioeuropejskich znających ściganie na wniosek, to inaczej kształtuje się już kwestia podmiotowej podzielności niepodzielności oświadczenia żądającego ścigania. Większość

³⁴ Zob. Grzegorzczak, *Tryby...*, s. 62 i n.

³⁵ Agge, Thornstedt, *Das schwedische...*, s. 358.

³⁶ Zob. np. Honkasalo, *Das finische...*, s. 74; F. Clerc, E. Steck, *Grundzüge des schweizerischen Strafrechts. Allgemeiner Teil*, Basel 1943, s. 40.

³⁷ Agge, Thornstedt, *Das schwedische...*, s. 358.

unormowań przyjmuje regułę niepodzielności i zakłada, iż wniosek wskazujący niektórych tylko sprawców pozwala organowi ścigania i oskarżycielowi na wytoczenie procesu także pozostałym współuczestnikom czynu. Wyraźne przepisy w tej mierze znajdujemy np. w prawie włoskim (art. 123 k.k.), norweskim (§ 84 pkt 3 k.p.k.), szwajcarskim (art. 30 k.k.) i greckim (art. 119 k.k.). W Danii niepodzielność ta ma już charakter względny, gdyż za zgodą organu ścigania możliwe jest wyłączenie określonych osób spod ścigania na wniosek³⁸. Trzeba jednak od razu zaznaczyć, że także w tych regulacjach, które opują za niepodzielnością podmiotową ma ona niekiedy charakter względny, a decyduje o tym konstrukcja przyjęta przy dopuszczalnym cofaniu wniosku. Otóż w prawie włoskim, greckim i szwajcarskim, zakładając możliwość odwołania wniosku i przewidując, że również to oświadczenie jest — z punktu widzenia podmiotu wnioskującego — podmiotowo niepodzielne, dopuszcza się jednocześnie instytucję sprzeciwu po stronie oskarżonego (art. 155 k.k. Włoch, art. 31 ust. 4 k.k. Szwajcarii, art. 120 ust. 3 k.k. Grecji). Instytucję sprzeciwu oskarżonego tłumaczy się potrzebą zapewnienia tej osobie prawa domagania się uniewinnienia; gdyby mocą woli pokrzywdzonego niesłusznie była wciągana w wir procesu³⁹. W konsekwencji sprzeciw taki powoduje, iż proces toczy się dalej, ale jedynie w stosunku do oskarżonego, który sprzeciwił się cofnięciu wniosku.

3. Wspomniano, że w niektórych unormowaniach zachodnich możliwe jest wycofanie złożonego wniosku. W istocie instytucję tę przewidują wszystkie regulacje burżuazyjne Europy. Zakłada się przy tym, że cofnięcie może nastąpić bądź to w terminie liczonym od daty złożenia wniosku, bądź też w czasie zakreślonym fazą procesu. Pierwsze ujęcie spotykamy w prawie karnym Holandii, gdzie przyjmuje się, iż odwołanie wniosku może nastąpić w terminie 8 dni od jego złożenia, z wyjątkiem ścigania wiarołomstwa (cudzołóstwa), kiedy to termin ten przesunięty został aż do zamknięcia rozprawy (art. 67 i 241 ust. 4 k.k.). W pozostałych unormowaniach operuje się już fazą procesu. Najdalej moment ten przenosi prawo RFN zakładając, iż odwołanie wniosku jest dopuszczalne aż do uprawomocnienia się orzeczenia kończącego sprawę. W omawianych regulacjach przyjmuje się jako moment końcowy dla realizacji tego uprawnienia⁴⁰:

³⁸ Zob. Marcus, *Das Strafrecht...*, s. 100 i n.; W. Daszkiewicz, *Oskarżyciel w polskim procesie karnym*, Warszawa 1960, s. 201.

³⁹ Zob. Clerc, Steck, *Gründzuge...*, s. 40—41.

⁴⁰ Zob. m. in. art. 152 k.k. Włoch, art. 31 ust. 1 k.k. Szwajcarii, rozdz. 4 § 8 k.k. Finlandii, § 82 k.k. Norwegii, art. 120 k.k. Grecji, a także np. Marcus, *Das dänische...*, s. VIII; Daszkiewicz, *Oskarżyciel...*, s. 196.

— wniesienie oskarżenia (Norwegia),
— rozpoczęcie postępowania głównego (Grecja),
— wydanie wyroku w I instancji (pozostałe regulacje, z tym, że gdy chodzi o prawo szwajcarskie, to przez stosowną interpretację zwrotu „do wydania wyroku” praktyka przesuwła ten moment — w niektórych kantonach — do uprawomocnienia się orzeczenia)⁴¹.

Niekiedy zasady te są odpowiednio modyfikowane. Tak więc np. w prawie włoskim wyklucza się możliwość cofnięcia wniosku przy przestępstwach ze sfery seksualnej, zezwalając z kolei przy czynach przeciwko małżeństwu na cofnięcie wniosku także po wydaniu wyroku w I instancji (art. 542 ust. 2 i 563 w zw. z 559 i 560 k.k.).

Cofnięcie wniosku oznacza wygaśnięcie prawa do wnioskowania w danej sprawie po stronie danego podmiotu (i ewentualnych stron zastępczych po jego śmierci). Jednak tylko niektóre regulacje zawierają w tej mierze wyraźne postanowienia (tak np. w § 102 k.k. Norwegii, art. 31 ust. 2 k.k. Szwajcarii, art. 120 ust. 3 k.k. Grecji, art. 152 ust. 4 k.k. Włoch).

Poza możliwością cofnięcia wniosku, niektóre unormowania przewidują również instytucję zrzeczenia się prawa do wnioskowania. Spotykamy ją w prawie włoskim, greckim i szwajcarskim (art. 123 ust. 2—4 k.k. Włoch, art. 117 ust. 2 k.k. Grecji i art. 28 ust. 4 k.k. Szwajcarii). Zrzeczenie się winno siłą rzeczy nastąpić przed upływem terminu do złożenia wniosku i wyklucza możliwość wystąpienia z tym wnioskiem w przyszłości. Prawo włoskie zastrzega przy tym, że zrzeczenie dokonane przez ustawowego przedstawiciela osoby pokrzywdzonej nie odbiera prawa do wnioskowania samemu pokrzywdzonemu, jeżeli ukończył on już 14 lat, albo będąc starszym jest ubezwłasnowolniony jedynie częściowo (art. 125 k.k. Włoch). Zrzeczenie się jest podmiotowo niepodzielne i tylko w systemie prawa włoskiego może być wyrażone w sposób dorozumiany (art. 123 ust. 3 i 4 k.k.).

4. Kolejna istotna kwestia, to problem ingerencji prokuratorskiej w sprawy ścigane na wniosek, tzn. możliwość wszczęcia ścigania z urzędu mimo braku koniecznego wniosku. Jak wiadomo, w prawie polskim instytucja ta znana jest jedynie przy ściganiu na wniosek dowódcy jednostki wojskowej (art. 576 § 1 k.p.k.) i ściganiu na podstawie skargi pokrzywdzonego przestępstw prywatnoskarbowych w wojskowym procesie karnym (art. 577 § 2 k.p.k.). W szerokim zakresie ingerencję prokuratorską w sprawy o czyny ścigane na wniosek przewiduje prawo karne NRD i niektórych republik radzieckich ZSRR⁴².

⁴¹ Zob. Pfenninger, *Das schweizerische...*, s. 328.

⁴² Zob. szerzej: Grzegorzczak, *Tryby...*, s. 63—64, 68—69.

Znana jest ona także prawu RFN, nie występuje natomiast w systemie prawnym Austrii, a także w Rumunii i na Węgrzech.

W grupie omawianych unormowań z możliwością ingerencji spotykamy się w prawie norweskim, szwedzkim, duńskim i holenderskim. W Norwegii i w Szwecji wszczęcie postępowania z urzędu bez wniosku jest możliwe właściwie przy każdym przestępstwie wnioskowym. Prawo szwedzkie ingerencję taką wyklucza jedynie przy przestępstwach przeciwko czci, jako tych czynach, które w zasadzie ściga się prywatnie, a z urzędu — jedynie gdy złożono wniosek i istnieje przy tym interes publiczny w ściganiu⁴³. W Norwegii wszczęcie procesu bez wniosku wyłączone jest w podobnej sytuacji oraz przy nieumyślnych uszkodzeniach ciała⁴⁴. W prawie holenderskim wszczęcie procesu bez wniosku dopuszczono jedynie przy czynach godzących w cześć (art. 67a k.k.), z tym że należy o takiej decyzji powiadomić osobę pokrzywdzoną, która może w terminie 8 dni (a gdy znajduje się poza europejskim terytorium Holandii w ciągu 1 miesiąca) wyrazić swój sprzeciw wobec takiego ścigania. Wycofanie sprzeciwu jest dopuszczalne w przeciągu 8 dni od jego złożenia⁴⁵. Wreszcie, gdy chodzi o prawo duńskie, to przewiduje ono możliwość podjęcia ścigania *ex officio* bez wniosku jedynie przy uszkodzeniu ciała (§ 249), uszkodzeniu lub zniszczeniu cudzej rzeczy (§ 291 ust. 1 i 3 w zw. z § 305) oraz działań zbliżonych do sprzeniewierzenia lub oszustwa (§§ 298, 299 w zw. z 305 k.k.). Ponadto w każdej sprawie na wypadek cofnięcia wniosku, władze oskarżycielskie uznając, że wymaga tego interes publiczny, mogą kontynuować ściganie z urzędu⁴⁶.

5. Reasumując twierdzić należy, że w omawianych regulacjach prawnych występują dość istotne różnicowania w zakresie procesowej konstrukcji ścigania na wniosek. Daleko idącą zbieżność dostrzec można jedynie odnośnie do zakreslania terminów do złożenia wniosku oraz jego cofania i to tylko, gdy chodzi o określoną regułę. Sfera podmiotowego zakresu ścigania i ingerencja prokuratorska rozwiązywane są już w nader różny sposób i z różnym podejściem do rozwiązania danej kwestii. Niemniej można też stwierdzić, iż prezentowane unormowania dowodzą, że takie cechy, jak niepodzielność podmiotu i nieodwoływalność wniosku nie są bynajmniej warunkami *sine qua non* funkcjonowania wnioskowego trybu ścigania. Realne są i takie rozwiązania, w których wniosek jest podmiotowo podzielny i od-

⁴³ Agge, Thornstedt, *Das schwedische...*, s. 355.

⁴⁴ Andenaes, *Das norwegische...*, s. 333, 382.

⁴⁵ Pompe, Noach, *Das niederlandische...*, s. 135.

⁴⁶ Marcus, *Das Strafrecht...*, s. 100 i n.

woływalny z zastrzeżeniem dodatkowo ingerencji prokuratorskiej. Ta ostatnia pełni tu zresztą rolę swoistego wentyla bezpieczeństwa chroniącego interes publiczny w ściganiu *ex officio*. Powyższe nie oznacza jednak opcji autora w kierunku zaaprobowania wysuwanych i w polskim piśmiennictwie postulatów odnośnie do m. in. wprowadzenia ingerencji prokuratorskiej do polskiego systemu ścigania na wniosek⁴⁷, choć zgodzić się należy, iż szereg kwestii wymaga szerszego przedyskutowania, gdyż nie zawsze polska regulacja może być uznana za przykład optymalnego rozwiązania określonych kwestii (np. w sferze podmiotowej podzielności czy cofania wniosku). Zagadnienia te wykraczają jednak poza ramy niniejszych uwag, których zadaniem było jedynie przedstawienie w ogólnym zarysie założeń wnioskowego trybu ścigania w zachodnioeuropejskich systemach prawnych.

Wpłynęło do Redakcji
„Folia iuridica”
w kwietniu 1986 r.

Katedra Postępowania Karnego
i Kryminalistyki UE

Tomasz Grzegorzczak

DIE ANTRAGSVERFOLGUNG DER STRAFTATEN IN MANCHEN KAPITALISTISCHEN STAATEN EUROPAS

Der Aufsatz schliesst die Reihe der Publikation, die der Verfolgung auf Antrag im Strafprozess der fremden Staaten gewidmet ist. Er ist die Fortsetzung der Erwägungen, die sich in zwei früheren Veröffentlichungen befinden, und die dem Recht der Bundesrepublik Deutschland („Annales Universitatis Lodziensis”, Folia iuridica 1982, Nr 10) und Österreich („Annales Universitatis Lodziensis”, Folia iuridica 1985, Nr 22) gewidmet wurden. Diese Bemerkungen umfassen die Systeme des Strafrechts von Finland, Schweden, Norwegen, Dänemark, Niederland, Italien, Griechenland und der Schweiz, also — wenn wir vorherigen Erwägungen über die BRD und Österreich berücksichtigen — alle diesen Regulationen, die die Verfolgung auf Antrag kennen. Andere westeuropäische Strafprozesse, die sich auf englisches und französisches Recht stützen, kennen diese Verfolgung nicht.

Der erste Teil des Artikels betrifft die Regelung der Antragsverfolgung im System der Prozessverfolgung. Es wurde gegenseitiges Verhältnis dieser Verfolgung zur Verfolgung auf Ermächtigung, mit Zustimmung, auf Anordnung und auch die

⁴⁷ Zob. m. in. W. Daszkiewicz, *Ściganie na wniosek w polskim procesie karnym (Uwagi de lege lata i postulaty de lege ferenda)*, „Państwo i Prawo” 1956, nr 3, s. 537; tenże, *Oskarżyciel...*, s. 203 oraz glosa, „Państwo i Prawo” 1973, nr 8—9, s. 276—277; E. Jasińska, glosa, OSPiKA 1968, nr 11, s. 520. Zob. też A. Kaftal, *Podstawowe problemy kodyfikacji prawa karnego procesowego*, „Państwo i Prawo” 1968, nr 7, s. 82.

Privatklage besprochen. Der zweite Teil wird dem Bereich der Verfolgung auf Antrag gewidmet. Es wurden die nach einzelnen Kategorien klassifizierten Straftaten dargestellt, die relativ oder absolut auf Antrag verfolgt werden. Der dritte Teil enthält manche Prozessverfolgungsaspekte und nämlich: die Einreichungsfrist des Antrages, Prinzipien der Zurücknahme und Verzichtung auf den Rechtsantrag der Verfolgung, Problem der subjektiven Teilbarkeit und Unteilbarkeit des Antrages und auch die Lösungen im Bereich der Ingerenz des Staatsanwaltes in die Verfolgung der Antragsstraftaten. Die Fassung dieser Probleme unterscheidet sich prinzipiell von der Regulation im polnischen Rechtssystem und enthält eine Reihe von interessanten Rechtsaspekten.